

TANTÁRGY NEVE: ÉPÍTÉSZETI TERVEZÉS 3. - A TÉRBELI FORDULAT – A TÉR KULTÚRATUDOMÁNYOS MEGKÖZELÍTÉSEI II.	KREDITÉRTÉKE: 2
A tantárgy besorolása: kötelező	
A tanóra típusa és óraszám: 2 óra előadás	
Az adott ismeret átadásában alkalmazandó további (sajátos) módok, jellemzők (ha vannak):	
A számonkérés módja (koll. / gyj. / egyéb): gyj	
Az ismeret ellenőrzésben alkalmazandó további (sajátos) módok (ha vannak):	
A tantárgy tantervi helye (hányadik félév): V	
Előtanulmányi feltételek (ha vannak):	
Tantárgyleírás: az elsajátítandó ismeretanyag tömör, ugyanakkor informáló leírása	
Az előadássorozat során a hallgatók megismerkedhetnek a 20. század második felében jelentkező térbeli fordulattal (spatial turn) és annak szerteágazó humántudományos-interdiszciplináris diskurzusaival, így többek között a társadalom- és kultúrföldrajzzal, a politikai (posztkoloniális) térfelfogással, az urbanisztika és az identitás, a test és a tér fenomenológiai összefüggéseit előtérbe helyező elméleti perspektívákkal, vagy épp a terek és (emlékezet)helyek atmoszféráinak esztétikájával. Ezeknek az eltérő szemléletű megközelítéseknek és fogalmi rendszereknek az elsajátítása lehetőséget kínálhat egy olyan építészeti-építészeti és (történet)kritikai nézőpont kialakítására, melyből a – kulturális csereforgalmak feltételét jelentő – tér nem pusztán egy passzív és felületes közegként, hanem az életvilágunkat meghatározó és az ebben való lakozásunkat lehetővé tevő eleven szövetként adódik.	
A 2-5 legfontosabb <i>kötelező</i> , illetve <i>ajánlott</i> irodalom (jegyzet, tankönyv) felsorolása bibliográfiai adatokkal (szerző, cím, kiadás adatai, (esetleg oldalak), ISBN)	
Kötelező irodalom: - Juhani PALLASMAA, <i>Tér, hely és atmoszféra – A perifériás észlelés a léttapasztalatban</i>, ford. DÁNÉL Mónika = <i>Tér – Elmélet – Kultúra – Interdiszciplináris térelméleti szöveggyűjtemény</i>, szerk. DÁNÉL Mónika – HLAVACSKA András – KIRÁLY Hajnal – VINCZE Ferenc, ELTE Eötvös Kiadó, Budapest, 2019, 418–434. Elérhető: https://contactzones.elte.hu/wp-content/uploads/Danel_Monika_Hlavacska_Andras_Kiraly_Haj.pdf - Doris BACHMANN-MEDICK, <i>Spatial turn</i>, ford. VINCZE Ferenc = <i>Tér – Elmélet – Kultúra – Interdiszciplináris térelméleti szöveggyűjtemény</i>, szerk. DÁNÉL Mónika – HLAVACSKA András – KIRÁLY Hajnal – VINCZE Ferenc, ELTE Eötvös Kiadó, Budapest, 2019, 66–105. - Jorge Luis BORGES, <i>A tudomány pontosságáról</i>, ford. SCHOLZ László = Uő., <i>A homály dicsérete</i>, Európa, Budapest, 81. - Stephan GÜNZEL, <i>Térbeli fordulat – Topográfiai fordulat – Topológiai fordulat</i>, ford. Sóki Diána, = <i>Tér – Elmélet – Kultúra – Interdiszciplináris térelméleti szöveggyűjtemény</i>, szerk. DÁNÉL Mónika – HLAVACSKA András – KIRÁLY Hajnal – VINCZE Ferenc, ELTE Eötvös Kiadó, Budapest, 2019, 124–146. - SMID Róbert, <i>A rakéta röppályája, a narráció íve</i>, Prae 2016/1, 27–46. - Elisabeth GROSZ, <i>A nemi különbségek ereje</i>, ford. VIDOSA Eszter = <i>Tér – Elmélet – Kultúra – Interdiszciplináris térelméleti szöveggyűjtemény</i>, szerk. DÁNÉL Mónika – HLAVACSKA András – KIRÁLY Hajnal – VINCZE Ferenc, ELTE Eötvös Kiadó, Budapest, 2019, 375–391.	

- *Kortárs térelméletek kelet-közép-európai kontextusban*, szerk. FARAGÓ László, Ludovika Egyetemi Kiadó, Budapest, 2018. Elérhető: <https://regscience.hu/server/api/core/bitstreams/01957cfd-eb9a-48d9-a9ac-c451b9cfe2a7/content>
- *A kultúra szociológiája*, szerk. WESSELY Anna, Osiris, Budapest, 2003.
- Hans JANTZEN, *A művészettörténeti térfogalomról*, ford. PFISZTNER Gábor = *Tér, mű, fenomen*, szerk. BACSÓ Béla, Kijarat, Budapest, 2009, 56–88.
- Michel FOUCAULT, *Más terekről – Heterotópiák* (1967), ford. ERHARDT Miklós. Elérhető: <https://exindex.hu/hu/nem-tema/mas-terekrol-1967/>

Ajánlott irodalom:

- Doris BACHMANN-MEDICK, *Performatív fordulat*, ford. SZABÓ Csaba = *Performatív fordulatok*, szerk. ANTAL Éva – KICSÁK Lóránt – SZÉPLAKY Gerda, EKF Líceum Kiadó, Eger, 2015, 11–42.
- Bernhard SIEGERT, *A térkép és a terület*, ford. MEZEI Gábor, Prae 2016/1, 3–9.
- Sybille KRÄMER, *Térképek – térképolvasás – kartográfia*, ford. DÉVÉNYI Erzsébet, Prae 2016/1, 10–19.
- SÜLI-ZAKAR Szabolcs, *A térfelfogás tudományos és kortárs művészeti aspektusai a tércentrikus emlékművekben*, DLA-értékeztetés. Elérhető: https://www.academia.edu/45587291/A_t%C3%A9rfelfog%C3%A1s_tudom%C3%A1nyos_%C3%A9s_kort%C3%A1rs_m%C5%B1v%C3%A9szeti_aspektusai_a_t%C3%A9rcentrikus_eml%C3%A9km%C5%B1vekben
- NEMES NAGY József, *Térelmélet, tudománytörténet, tértudományok*, Tér és társadalom, 2014/1, 173–178.
- Michel De CERTEAU, *A cselekvés művészete*, ford. SAJÓ Sándor, SZOLLÁTH Dávid, Z. VARGA Zoltán, Kijarat, Budapest, 2010.
- Frédéric GROS, *A gyalogás filozófiája*, ford. MIHANCsik Zsófia, Typotex, Budapest, 2023.
- Helikon Irodalomtudományi Szemle 2010/1–2. (Térpoétika), szerk. SZENTPÉTERI Márton és TILLMANN József
- Ernst CASSIRER, *Mitikus, esztétikai és teoretikus tér*, ford. UTASI Krisztina – TELLER Katalin = *Tér, mű, fenomen*, szerk. BACSÓ Béla, Kijarat, Budapest, 2009, 89–104.

Azoknak az előírt szakmai kompetenciáknak, kompetencia-elemeknek (tudás, képesség stb., KKK 7. pont) a felsorolása, amelyek kialakításához a tantárgy jellemzően, érdemben hozzájárul

a) tudása

- az építészethez és mindenekelőtt a térhez kapcsolódó kultúratudományos irányzatok szemléletének ismerete, amely az egyéni-közösségi építészeti praxis során hozzájárulhat
- a térrel kapcsolatos filozófiatörténeti elgondolások alakulása az antikvitástól napjainkig

b) képességei

Tantárgy felelőse (név, beosztás, tud. fokozat):

Tantárgy oktatásába bevont oktató(k) (név, beosztás, tud. fokozat):

Kovács Edward Béla, óraadó

kód:		köv: gyj	tantárgy megnevezése: ÉPÍTÉSZETI TERVEZÉS 2 (3). A térbeli fordulat – A tér kultúratudományos megközelítései II.		tantárgy típusa: ÉSZ	tanszék: ÉSZ
óraszám: /2/0	nyelve: magyar	kredit : 2	tantárgyfelelős:	kurzusok oktatói: Kovács Edward Béla, óraadó		előkövetelmény: -

hét	dátum	téma	előadás
0.		regisztrációs hét	
1.	09.09.	Bevezetés	- tudománytörténeti áttekintés: a tudományos megismerés és a tudományok szerkezetváltozása - Karl Popper falszifikáció-elmélete és Thomas Kuhn paradigma-koncepciója - a fordulat mint tudománytörténeti kategória - a tér jelentőségének felértékelődése a humántudományokban, a térbeli fordulat megjelenése - a következő alkalomra elolvasni Juhani Pallasmaa <i>Tér, hely és atmoszféra</i> című szövegét
2.	09.16.	Tér, hely, táj és atmoszféra	- Juhani Pallasmaa tanulmányának közös olvasása és értelmezése - a térhez kapcsolódó kultúratudományos fogalmak történeti és szemantikai elkülönítése, valamint összehasonlító vizsgálata - a következő alkalomra elolvasni Doris Bachmann-Medick <i>Spatial turn</i> című szövegét
3.	09.23.	A térbeli fordulat	- Doris Bachmann-Medick tanulmányának közös olvasása és értelmezése - szociális terek és imaginárius földrajzok - transznacionális terek és a harmadik tér - térrepresentációk a különböző diszciplínákban - a következő alkalomra elolvasni Jorge Luis Borges <i>A tudomány pontosságáról</i> című novelláját, valamint Stephan Günzel <i>Térbeli fordulat – Topográfiai fordulat – Topológiai fordulat</i> című szövegét
4.	09.30.	A topográfiai és a topológiai fordulat	- Jorge Luis Borges novellájának és Stephan Günzel tanulmányának közös olvasása és megvitatása - térparadigmák közötti eltérések - térképek és ábrázolás: kép, szöveg, diagramm - Aby Warburg <i>Bilderatlas MNEMOSYNE</i> című projektjének ismertetése - a következő alkalomra elolvasni Smid Róbert <i>A rakéta röppályája, a narráció íve</i> című szövegét
5.	10.07.	Az irodalom kartografikus kultúrtechnikái	- Smid Róbert tanulmányának közös olvasása és megbeszélése - kultúrtechnikák és médiatudomány - térvizonyok mint az ábrázolás médiumai - a térkép szemiotikája - kognitív térképek, társadalmi konstrukciók

6.	10.14.	A társadalomföldrajz perspektívái	- globalizmus, regionalizmus, urbanizáció - természetföldrajz: empirizmus, pozitivizmus, kvantitatív és kvalitatív kutatások - kritikák és a regionális tudomány - területfejlesztés - területi-társadalmi egyenlőtlenségek - centrum-periféria - a következő alkalomra megnézni <i>La Haine</i> (1995, Mathieu Kassovitz) című filmet
7.	10.21.	rajzhét	
8.	10.28.	Posztkoloniális térfelfogás: Homi K. Bhabha és Edward W. Soja	- a <i>La Haine</i> közös megvitatása - térhasználat és (állami) hatalom összefüggései - tér és együttélés, a kulturális csereforgalom terei - a harmadiktér - a következő alkalomra elolvasni Elisabeth Grosz <i>A nemi különbségek ereje</i> című szövegét
9.	11.04.	Testiség, tér és identitás: a feminista kritika	- Elisabeth Grosz tanulmányának közös olvasása és értelmezése - a test szerepe a tér- és identitáskonstitúcióban - privátum és publikum: ellentétek és átmenetek - a következő alkalomra ajánlott megnézni a <i>North Country</i> (2005, Niki Caro) című filmet
10.	11.11.	Az emlékezet helyei	- az emlékezetkutatás jelentősége - kollektív és kommunikatív emlékezet (Jan Assman) - a hely szelleme, emlékezhelyek (Pierre Nora) - emlékművek és emlékhelyek - Jochen Gerz <i>Láthatatlan emlékmű tere</i> (1989) című munkájának és Jeremy Deller <i>The Battle of Orgreave</i> (2001) című újrarájátszásának elemzése - a következő alkalomra elolvasni Hans Jantzen <i>A művészettörténi térfogalomról</i> című szövegét
11.	11.18.	A képzőművészet terei	- Hans Jantzen tanulmányának közös olvasása és elemzése - művészeti médiumok és téralakítás - múzeumok, white boxok, helyspecifikus terek - installatív szituációk, intervenciók - a következő alkalomra elolvasni Michel Foucault <i>Heterotópiák</i> című szövegét
12.	11.25.	Heterotópiák és nem-helyek	- Michel Foucault tanulmányának közös olvasása és megbeszélése - a másság terei és a nem-helyek (Marc Augé) - könyvtárak, tükrök, temetők, repülőterek, szupermarketek, autópályák
13.	12.02.	Zárthelyi dolgozat	- egy 40 kérdésből álló, karikázós feladatsor a félév során elhangzott témákból
14.		rajzhét	

számonkérési módok:

Írásbeli vizsga.

Kötelező irodalom:

- Juhani PALLASMAA, *Tér, hely és atmoszféra – A perifériás észlelés a léttapasztalatban*, ford. DÁNÉL Mónika = *Tér – Elmélet – Kultúra – Interdiszciplináris térelméleti szöveggyűjtemény*, szerk. DÁNÉL Mónika – HLAVACSKA András – KIRÁLY Hajnal – VINCZE Ferenc, ELTE Eötvös Kiadó, Budapest, 2019, 418–434. Elérhető: https://contactzones.elte.hu/wp-content/uploads/Danel_Monika_Hlavacska_Andras_Kiraly_Haj.pdf
- Doris BACHMANN-MEDICK, *Spatial turn*, ford. VINCZE Ferenc = *Tér – Elmélet – Kultúra – Interdiszciplináris térelméleti szöveggyűjtemény*, szerk. DÁNÉL Mónika – HLAVACSKA András – KIRÁLY Hajnal – VINCZE Ferenc, ELTE Eötvös Kiadó, Budapest, 2019, 66–105.
- Jorge Luis BORGES, *A tudomány pontosságáról*, ford. SCHOLZ László = Uő., *A homály dicsérete*, Európa, Budapest, 81.
- Stephan GÜNZEL, *Térbeli fordulat – Topográfiai fordulat – Topológiai fordulat*, ford. Sóki Diána, = *Tér – Elmélet – Kultúra – Interdiszciplináris térelméleti szöveggyűjtemény*, szerk. DÁNÉL Mónika – HLAVACSKA András – KIRÁLY Hajnal – VINCZE Ferenc, ELTE Eötvös Kiadó, Budapest, 2019, 124–146.
- SMID Róbert, *A rakéta röppályája, a narráció íve*, Prae 2016/1, 27–46.
- Elisabeth GROSZ, *A nemi különbségek ereje*, ford. VIDOSA Eszter = *Tér – Elmélet – Kultúra – Interdiszciplináris térelméleti szöveggyűjtemény*, szerk. DÁNÉL Mónika – HLAVACSKA András – KIRÁLY Hajnal – VINCZE Ferenc, ELTE Eötvös Kiadó, Budapest, 2019, 375–391.
- *Kortárs térelméletek kelet-közép-európai kontextusban*, szerk. FARAGÓ László, Ludovika Egyetemi Kiadó, Budapest, 2018. Elérhető: <https://regscience.hu/server/api/core/bitstreams/01957cfd-eb9a-48d9-a9ac-c451b9cfe2a7/content>
- *A kultúra szociológiája*, szerk. WESSELY Anna, Osiris, Budapest, 2003.
- Hans JANTZEN, *A művészettörténeti térfogalomról*, ford. PFISZTNER Gábor = *Tér, mű, fenomen*, szerk. BACSÓ Béla, Kijarat, Budapest, 2009, 56–88.
- Michel FOUCAULT, *Más terekről – Heterotópiák* (1967), ford. ERHARDT Miklós. Elérhető: <https://exindex.hu/hu/nem-tema/mas-terekrol-1967/>

Ajánlott irodalom:

- Doris BACHMANN-MEDICK, *Performatív fordulat*, ford. SZABÓ Csaba = *Performatív fordulatok*, szerk. ANTAL Éva – KICSÁK Lóránt – SZÉPLAKY Gerda, EKF Líceum Kiadó, Eger, 2015, 11–42.
- Bernhard SIEGERT, *A térkép és a terület*, ford. MEZEI Gábor, Prae 2016/1, 3–9.
- Sybille KRÄMER, *Térképek – térképolvasás – kartográfia*, ford. DÉVÉNYI Erzsébet, Prae 2016/1, 10–19.
- SÜLI-ZAKAR Szabolcs, *A térfelfogás tudományos és kortárs művészeti aspektusai a tércentrikus emlékművekben*, DLA-értékezés. Elérhető: https://www.academia.edu/45587291/A_t%C3%A9rfelfog%C3%A1s_tudom%C3%A1nyos_%C3%A9s_kort%C3%A1rs_m%C5%B1v%C3%A9szeti_aspektusai_a_t%C3%A9rcentrikus_eml%C3%A9km%C5%B1vekben
- NEMES NAGY József, *Térelmélet, tudománytörténet, tértudományok*, Tér és társadalom, 2014/1, 173–178.
- Michel De CERTEAU, *A cselekvés művészete*, ford. SAJÓ Sándor, SZOLLÁTH Dávid, Z. VARGA Zoltán, Kijarat, Budapest, 2010.
- Frédéric GROS, *A gyalogás filozófiája*, ford. MIHANCSEK Zsófia, Typotex, Budapest, 2023.
- Helikon Irodalomtudományi Szemle 2010/1–2. (Térpoétika), szerk. SZENTPÉTERI Márton és TILLMANN József
- Ernst CASSIRER, *Mitikus, esztétikai és teoretikus tér*, ford. UTASI Krisztina – TELLER Katalin = *Tér, mű, fenomen*, szerk. BACSÓ Béla, Kijarat, Budapest, 2009, 89–104.

az aláírás és vizsgára bocsátás különleges feltételei:

Részvétel a órák legalább 66%-án. Megengedett hiányzás 3 alkalom. Hiányzásnak minősül, ha a hallgató nincs jelen az egész órán. Az óra elején és végén katalógus készül.

teljesítményértékelés:

Öt számjegű értékelés a félévet záró zárthelyi vizsga alapján.